

CATECHISMVS
BREVIS, CHRISTI-
ANAE DISCIPLINAE

SUMMA CONCILII, OECUMENICI
LABINACENSIS, APOSTOLICI
REGIS

CONFIRMATIONE.

HVIC CATECHISMO AD-
IUNCTI SUNT ARTICULI DE QUORUM
MA SYNODO LONDINENSIS ANNO 1594

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

1594. ADOPTANDAS OPINIONES APOSTOLICAE
& CONCILII APOSTOLICI REGIS

CONSENSUM HABERE RELIGIONIS PROTESTANTIS
INTER EPISCOPOS ET ALIOS CRISTIANOS

QUI PRIMUM ADHUC IN
SYNODO LONDINENSIS

THE
BRITISH
MUSEUM
LONDON

THE
BRITISH
MUSEUM
LONDON

THE
BRITISH
MUSEUM
LONDON

EDVARDVS VI
DEI GRATIA ANGLIÆ
Francia & Hiberniæ Rex,
fidei Defensor, & interris
Ecclesiæ Anglicanæ & Hibernicæ
supremum Caput, omnibus
magistris & ijs qui scribunt
linguæ Grammaticas ap-
runt.

VM BREVIS ET
explicata Catechis-
mi ratio, a pio quo-
dam & erudito viro
conscripta, nobis ad
cognoscendum offerretur, eius pertra-
ctationem & diligentem inquisitionem
quibusdam Episcopis & alijs erudi-
tis committimus, quorum iudicium ma-
gnam apud nos auctoritatem habet.
Et quia conveniens cum scripturis

John
Daniel

Regni nostri institutis uis est,
PLACUIT, non solum eam propter
conuenientiam in aspectum lucemq;
proferre, sed etiam propter perspi-
cuitatem & breuitatem, omnibus lu-
dorum magistris ad docendum pro-
ponere, ut rudis adhuc & inchoata
aetas, religionis simul & literarum
iactis fundamentis, cum sapientia pi-
etatem discat, & regulam habeat in
reliquo uitae cursu, quid sentiendum
de Deo sit, ad quem omnis uita no-
stra confertur, & quomodo accipit
Deo simus, in quo omnibus actioni-
bus & uitae officijs elaborandū est.

Praecipimus itaq; & mandamus
non modo uniuersis, sed etiam singu-
lis, pro cautione qua auctoritate no-
stram

stram sanctam habere, & iustam ut
olatae dignitatis animadversionem
deuitare studetis, ut sedulo ac dili-
genter hunc Catechismum in scholis
uestris doceatis, ut tenera adhuc &
fluens aetas, & praeceptorum aucto-
ritate, & verae religionis documen-
tis firmata, magnas opportunitates
ad ueram Dei uenerationem habeat,
& magna subsidia etiam ad omnia ui-
tae officia sequenda. Quibus instru-
cti, pietatem in Deum auctorem om-
nium, obseruantiam erga Regem pa-
storem populi, studium in Rempubli-
cam communem omnium matrem, melius
usurpantes, non sibi solum nasci uide-
antur, sed Deo, Regi, patriae uelles
& officiosi sint. Dat. Greenwich,
20. Maij, Anno regni nostri, 7.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

Catechismus

Christianæ Disciplinæ.

EFFICIENS
singulorum est,
quos CHRISTVS
morte sua rede-
merat, non mo-
dò vt serui sint
ad obedientiam,
sed etiam filij ad hæreditatem;
ità scire quæ sit vera & compla-
cita Deo vitæ via, vt ad singula re-
ligionis interrogata respondere
possint, & fidei ac professionis sug-
gerant rationem reddere.

Atq; hæc apertissima docendi ra-
tio est, quam non modò Socrates
in Philosophia, sed etiam Apoli-
narius in nostra religione secutus

est, ut & ignorantes interrogationibus quasi punctis erudiantur, & scientes ne amittant quæ didicerunt, commonefiant. Nos igitur utilitatis ratione habita, quam in adolescentibus instruendis sequi debemus, & breuitatis etiam, ut nihil neque redundans, neque defectum esset, vniuersæ scholæ nostræ summam in dialogum coniecimus, ut tota res magis perspicua esset, & minus digressionibus euagaremur. Itaque ad hunc modum Magister Auditorum suum aggreditur.

Magister. Auditor.

QUANDOQVIDEM OFFICIUM MEI MAGNAM PARTEM ESSE VIDEO, CHARISSIME FILI, NON TAM UT BONIS LITERIS INSTITUTUS SIS, CURARE, QUAM

quarta etiam atq; etiam de genere
religionis quodcumq; in terra illa
etate colas, sedulo & diligenter
perquirere, consentaneum pice-
ui, quæstionculis quibusdam re-
cum agere, ut certo sciam, numi re-
cre ansecus in ea re operam posue-
ris. Agè igitur, dic mihi (ne fili)
quænam ea sit religio quam pro-
fiteris

A. Eam, præceptor venerande, re-
ligionem profiteor, quæ est Chri-
sti Domini, quæq; Actorum vi-
decimo Christiana nominata est.

M. Agnoscis igitur te Christiane
pietatis & religionis cultorem, ac
CHRISTI Domini nostri disci-
pulum?

A. Id æquidem agnosco, et libe-
re & libere profiteor, quoniam de

DECEM PRAECEPTA

yniterſe gloriæ meæ ſummam in
hoc pono, tanquàm in re quæ &
honoratior ſit, quàm vt ad eam in-
genij mei tenuitas aſpirare, et diui-
nior etiam, quàm vt orationis vlla
facultate à me facile exprimi queat

M. Dic pròinde mihi, chariſſi-
me fili, quàm accuratè poteris, re-
ligionis Chriſtianæ ſummam qui-
buſnam in rebus poſitam eſſe ar-
bitraris?

Aud. In duabus, nempe vera in
Deum fide, ac certa perſuaſione
concepta de rebus illis omnibus,
quæ ſacris literis continentur: &
charitate quæ cum id Deum tum
in proximum noſtrum tendit.

M. Fides illa, quæ ex verbi auditu
& lectione concepta eſt, quid do-
cet te de Deo?

Aud.

DECEN PRÆCEPTA

A. Illud imprimis docet, in mundo esse certam naturam, vnā substantiam, vnum animum, & mentem diuinam, aut potius spiritum æternum, absq; principio & fine, quem vocamus Deum, quem oportet vniuersos mundi populos colere summo honore, ac præcipuo genere adorationis. Ex diuinis etiam illis oraculis, quæ per prophetas & amicos Dei Opt. Max. in sanctis libris ad sempiternam nominis eius gloriam diuulgantur, legem disco & comminationes: deinde promissiones & euangelium Dei. Hæc per Moysen ac alios viros Dei cōscripta, ad nostram vsq; ætatem integra conseruata sunt & illata. Deinde præcipua capita nostræ fidei redacta fuerunt in breuissimum compendium.

DECEN PRÆCEPTA

pendium, quod vulgo Symbolum
Apostolicum appellatur.

M. Fidei compendium, cur Sym-
bolum nominarunt?

A. Symbolum, si interpretaris,
est signum, nota, tessera, aut indicium
quo commilitones ab hostibus
dignoscuntur: vnde Compendium fi-
dei, quo christiani à non christianis
distinguntur, rectè symboli no-
men sortitum est.

M. De lege primum quid sen-
tias, aliqua dicas. Deinde etiam de
Symbolo.

A. Faciam quod iubes, præcep-
tor uenerande, idèq; libentissime.
Dominus Deus per Moysen nobis
præcepit, ne vllum proflus præter
illum, hoc est, vt illu solum habea-
mus Deum, vnicum creatorem &c
libe-

DECEN PRÆCEPTA.

liberatore nostrum: Ne uenere-
mur aut colamus simulachrum a-
liquod, aut imaginem quancunque
siue depicta ea sit, siue calata aut
sculpta, siue ratione quauis alia for-
mata. Ne sumamus nomen Domi-
ni Dei nostri in vanum, in re scilicet
aut leui aut falsa. Postremo,
fixum illud & religiosum perpe-
tuo tenere dabemus, vt Sabbathi
diem, quæ ad quietem & cultum
diuinum segregatur, sanctè & re-
ligiose colamus.

Mag. Rectè. Recitate enim iam
sunt à te mihi leges Primæ tabu-
læ, qua cognitio Dei & cultus eius
summam comprehenditur. Iam
dic mihi quæ sint charitatis & dile-
ctionis nostre officia erga homi-
nes.

Aud.

DECEN PRÆCEPTA.

Aud. Interrogas, mi praeceptor,
quid de altera parte legis Dei sen-
tiam, quæ vulgo Secunda Tabula
vocatur?

M. Hoc ipsum planè est mi fili
de quo audire cupio.

Aud. Paucis rem omnem, pro
ingenij mei tenuitate, expediam.

Moses eam breui epitome conclu-
sit, nimirum vt omni studio pa-
trem & matrem honoremus atq;
obseruemus, Ne vllum hominem
occidamus, Ne adulterium com-
mittamus, Ne furtum vllum facia-
mus, Ne falsi testes simus contra
quemvis. Postremo, ne rem vllam
desideremus proximi.

M. Preceptum illud de patris &
matris honore, quomodo intelli-
gendum est?

Au.

DECEN PRÆCEPTA

A. Honor parentum, amorem, timorem, & reuerentiam completitur. Nec non versatur in obediendo, subueniendo, defendendo, ac etiam in fouendo, si necessitas incumbat. Nos quoque astringit ut Magistratui summo perè obtemperemus, & maxima cum pietate, tum ministros Ecclesiæ, tum præceptores & omnes maiores obseruemus.

Mag. Quid autem continetur in præcepto illo, Ne occidas?

A. Ne odio prosequamur, ne iniuria afficiamus quemque, opprobriūue iaciamus: ac præterea iubet ut etiam inimicos amemus, atque illis beneficiamus, qui nos odio prosequuntur, utque hostibus nostris prospera quæque atque felicia precemur.

M.

DECEM PRÆCEPTA.

M. Præceptum autem de non committendo adulterio, quid tandem continere tibi videtur?

A. Hoc quidem præceptum multa continet; prohibet enim non solum alloquamur impudicè alienam uxorem, aut mulierem quâcunque, neve petulâter contrectemus, verum etiam respiciamus quidē, seu libidinoso aspectu intueamur, nec quocunque modo inhonesto amabimus eâ ipsi nos, nec nomine nostro aliq̃: & deniq̃ omne genus obscenę vagæq̃ libidinis interdicatur.

M. Quid autem tibi videtur de præcepto non furandi?

A. Pari compendio dicam, si libet audire, quo antea usus sum. Præcipit autem ne cupiam imponamus, ne commercia exerceamus

illicita, ne suis opus cuiquam iniu-
deamus, ne uerum quicquam per-
temus yltim, quia aut iusta nō sit,
aut ab equo & bona aliena. Breui-
ter potius quod tuū est ut perdas,
q̃m ut rapias aliena, & in tuum ver-
tas commodum.

M. Quomodo illud obseruetur
de falso testimonio non dicendo?
A. Si mendacia aut falsa aut ya-
na, nec loquamur ipsi, nec in alijs
vel loquendo vel sapendo, vel et-
iam p̃sentia nostra approbemus
sed semper veritatem tueri debe-
mus, quotiescunq̃ aut locus aut
tempus id postulat.

M. Vltimum iam praeceptum
relinquitur, de rem proximi non
concupiscendo, quodnam tandem
illud est?

Adhæc Lex in vniuersum omnis
 generis malas cupiditates prohi-
 bet, ac voluntatis nostræ appetiti-
 onem omnem insatiabilem, quæ
 infra rectæ rationis limites se non
 continet, refrenare atq; moderari
 nos iubet: vultq; vt quisque sit sua
 sorte contentus. Quisquis autem
 plus iusto appetit, cum detrimen-
 to proximi, & alterius iniuria, is
 charitatis atq; humanæ societatis
 vinculum rumpit, & plane dissol-
 uit: ac nisi resipiscat, acriter de eo
 summi supplicium dominus Deus,
 legis violatæ vindex seuerissi-
 mus. Qui autem ex harum legum
 præscripto vixerit, & laudem &
 felicitatem, ac ipsum etiam Deum
 propitium & benignum inueniet.
 M. iam video te decalogum breui-
 uiter

DECEM PRAECEPTA.

ante explicuisse: deinceps verò dic-
cito mihi, quomodo Christus hęc
omnia iam per partes atq̃ explicata
paucis est complexus, yniuersam
vim legis in summa nobis propo-
nens.

A. Vis vt omnia simul compendio
connectam, quæ cum ad Deum
tum ad homines pertinent?

M. Maximè.

A. CHRISTVS in hunc loquitur
modũ: Diliges dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, ex tota
anima tua, & ex tota mente tua, &
ex totis uiribus tuis: & hoc maxi-
mum est præceptum in lege. Alte-
rum autem est huic simile: Diliges
proximum tuum sicut teipsum.
Ex duobus hisce mandatis, pen-
dent tota Lex & Prophetae.

M. Iam porrò volo vt mihi dicas
 quamnam res sit lex illa quam narra-
 ras: illa ne quam nos vocamus Le-
 gem naturę: an etiam præter eam
 altera?

A. Id olim me ab te didicisse me-
 mini, præceptor, nempe naturæ hu-
 manæ à Deo insitam eam fuisse, cū
 integra adhuc esset & incorrup-
 ta: post peccatum uerò, tametsi sa-
 pientes utcunq; eam naturæ lucem
 non ignorarint, attamen hominum
 partem maximam ita iam latebat,
 vt vix eius vmbra sentirent.

M. Vnde fit, vt Deus eam velit in
 tabulis describi: vtq; vni peculiari-
 ter populo assignaretur?

A. Dicam. Imago Dei in homi-
 ne per peccatum originis & con-
 suetudinem malam, adeò in initio
 ob-

DECEM PRÆCEPTA.

obscurata est, & iudicium naturale adeò uitiatum, ut homo ipse non satis intelligat, honestum turpi quid intersit, nec iustum iniusto. Eam itaque imaginem volens benignus Deus in nobis renovare per legem in tabulis descriptam, effecit primum, ut nos ipsos agnosceremus, & in ea, perinde atque in speculo, concueremur sordes & maculas nostræ animi, & præstam cordis vitii duritiem, ut vel se tandem peccato agnito, & perspecta nostræ carnis infirmitate, atque ira facientis in nos Dei ob peccatū, ardentius desideraremus servatorem nostrum Christum Iesum, qui morte sua & preciosa sanguinis sui aspersione purgavit, & abluvit peccata nostra & plagas

nam omnipotentis patris, atque sacro-
 sancto sui spiritus afflatu, animos
 in nobis creat novos, mētesque renou-
 uat ad imaginem & similitudinem
 sui creatoris, in iustitia & sanctitate
 veritatis: quam rem nec iustitia le-
 gis, nec vlla sacrificia Mosaica pote-
 rant efficere. Quod autem nullus
 ex lege iustificetur, patet non inde
 solum, quoniam iustus ex fide vi-
 uit, sed hinc etiam, quod nullus vir-
 uit mortalium, qui possit ea om-
 nia prestare quae decalogus iubet.
 Impedimenta enim quae legi aduer-
 santur sunt infirmitas carnis, appe-
 titus prauus, & concupiscentia in-
 genita. Quod autem ad sacrificia
 attinet, quod ad purgationes, et ad
 ablutiones, & reliquas caeremonias
 legis, ymbrae sunt, typi, ymagi-
 nes

DECEMPROCEPTA.

nes & figure veri & eterni facris
ficij. id est x. christi. in cruce
facti, cuius folius beneficio omnia
omnium credentium peccata, ab
ipso v. s. mundi exordio, ex sola
misericordia Dei non autē ex ulli
s meritis nostris, condonata sunt.

M. Adhuc non audio unde fa-
ctum sit, ut vni dētraxat populo
(nimirum Israelico) velis Deus
optimus maximus arcanum tanti
sui voluntatem significare. **A. M.**

A. Illud propemodum mihi exel-
derat: puto autem non proinde fa-
ctum esse, quasi de talibus non ad
omnes homines pertinere. Cum
dominus Deus noster non solum
sit Deus iudeorum, sed etiam
gentium. Ac potius dicendum est:
et agnoscerem verum Messiam, qui
est

b. iij.

ENIM ISTE VS noster cum veni-
ret in mundum, quem ex gente ista
& non ex altera, ob promissionis
veritatem, oportuit nasci in Ob-
quam causam voluit Deus popu-
lum aliquem certum, sanctum, &
separatum, tanquam sibi peculiar-
rem & proprium, describere, ut ni-
mirum sancta, pura & illecebrata o-
acula & verba perpetuo conser-
uarentur.

M. Abundè hæc nobis mihi satisf-
factum est, charè fili piè ad Chri-
stianam confessionem veniant, &
Iquam mihi volo ut clarè recenseas.

Ans. Faciam. Credo in Deum
Patrem omnipotentem, Genito-
rem celi & terræ. Et in Iesum
Christum filium eius unigenitum, Do-
minum nostrum. Qui propter

Symbo-
lum fi-
ddi.

esse de spiritu sancto, natus ex Ma-
 ria virgine, Passus sub Pontio Pil-
 lato, crucifixus, mortuus, & sepul-
 tus. Descendit ad inferna, tertia die
 resurrexit à mortuis. Ascendit ad
 celos, sedet ad dexteram Dei pa-
 tris omnipotentis. Indè venturus
 est iudicare vivos & mortuos.
 Credo in spiritum sanctum. San-
 ctam Ecclesiam Catholicam, San-
 ctorum communionem. Remissi-
 onem peccatorum. Carnis resur-
 rectionem. Vitam æternam.
 M. Istæ autem generaliter & succincte
 præpositæ sunt, ut fili, quo circa o-
 peræ præsumunt, ut quæ dicta sunt
 per partes amplificent, quò de sin-
 gulis quid credas, clare intelligam:
 ac primo loco de cognitione Dei,
 postea de eius cultu addere qu-

pio. Aut Sequar libens voluntatem
 tuam, charissime præceptor,
 quoad ingenij mei tenuitas patia-
 tur: sic itaque rem omnem accipe.
 Ante omnia firmiter credendum
 tenendumq; est, Deum patrem
 Opt. Max. initio & ex nihilo cre-
 asse & fabricasse vniuersam hanc
 mundi machinam, & res in ea om-
 nes quæcunq; continentur: cæp om-
 nia facta esse per potentiam ver-
 bi sui, id est IESU CHRISTI
 filij Dei, quod scripturarum testi-
 monio satis est comprobatur: ubi
 autem creaturas omnes sic fabri-
 casset, eas deinceps creasse, guber-
 nasse, conseruasse, atq; ex bonitate
 & munificæ manû suar, quæcunq;
 ad vitam nostram luendam conser-
 uandamq; necessaria requiruntur,

exhibuisse, atque etiam nunc exhibere largissime, ut nimirum perinde illis videremur, ac memores & pios filios decet.

M. Cur autem Deū vocas patrē? Au. Eius rei duae sunt causae. Vna, quod nos omnes initio creauit, quodque vitam omnibus est largitus. Altera vero maioris est momenti, quod videlicet per spiritum suum sanctum & per fidem, spiritaliter secundo genuerit, adoptando nos in filios, donando iidem regno suo, & vitae aeternae hereditate cum IESU CHRISTO filio suo, & vero & naturali.

Mag. Cum igitur realiter omnes Deus homines et infirmos, condidit, hominē ad obsequiū, honorem & gloriam ipsius pos-

priam

primam, quid habes quod dicas de
prima eius origine & creatione?
A. Id quod scripsit Moyses: Deum
scilicet ex argilla primum homi-
nem finxisse, illi^q animam ac vitam
indidisse: atq; deinde sopore in A-
dam immisso, detractam ex eo mu-
lierem, in lucem produxisse, ut p^a
& vⁱne & fortunarum omnium
illi sociam adiungeret. Ac prop-
terea homo, Adam vocatus est,
quia ex terra traxit originem: mu-
lier autem, quia omnium viuenti-
um mater erat futura, appellaba-
tur Eva.

Magi. Imago autem illa, ad eu-
ius similitudinem hominem a^q
formatum, quatenam est?
A. Quia est absolutissima iustitia
& perfectissima sanctimonia, que
ad

ad ipsam Dei naturam quammaximè pertinet, & in Christo, nouo nostro Adamo, præclarissime est demonstrata: cuius in nobis quædam quasi scintillæ adhuc vix relucunt.

M. Itâne? Vix relucunt?

Aud. Rectè quidem: nam non iam sic splendent vt in initio ante hominis lapsum: quandoquidem homo ob peccatorum tenebras & caliginem errorum, imaginis huius splendorem restinxit. Sic iratus peccati reum vltus est Deus.

Magi. At cur id factum sit dicas, volo.

A. Dicam: Cùm mundi huius fabricam creasset Dñs Deus, hortū idem ipse plantauit oblectationis

vetitum, ob aspectus inlicitatem
 desiderandum, ob manducandi
 voluptatem appetendum, & ob
 boni & mali scientiam vehementer
 iucundum, decerpfit, edit, ac
 dedit marito, vt ipse eundem ede-
 ret: quo factum est, vt statim vterq;
 mortui sint, hoc est, non tantum
 morte corporis obnoxij fuerunt,
 verum animi quoq; vitam amise-
 runt, quæ est iustitia: & protinus
 diuina in illis imago offuscata est,
 ac lineamenta illa iustitiæ, sanctita-
 tis, veritatis & cognitionis Dei, lō-
 gè pulcherrima, confusa sunt &
 penè deleta: reliqua verò fuit ima-
 go terrena, cum iniustitia coniu-
 cta, fraude, affectiōe carnali, & de
 rebus diuinis ac cælestibus igno-
 ratio summa: inde autem nata est

car-

carnis nostræ infirmitas : inde ista
 corruptio & confusio affectionum
 & cupiditatum omnium : hinc illa
 pestis, hinc illud seminarium & nu-
 trimentum peccatorum omnium,
 quo genus humanum inficitur, &
 Peccatū originis appellatur. Por-
 rō sic natura corrupta est & deie-
 cta, vt nisi bonitas & misericordia
 omnipotentis Dei nobis tulisset
 opem per medicinam gratiæ, quæ
 admodum corpore in vniuersas
 mortis miseras detrudimur, sic
 necessarium fuisset, vt omnes om-
 nium generum homines in æternis
 supplicia, & ignem qui extingui
 non potest, conijcerentur.

M. O hominum ingratitude dem-
 strata qua tandem spe primi nostri pa-
 rentes freti, & deinceps reliqui le-
 uati

nati sunt tunc et
 A. Iam Dominus Deus & Ada-
 mū & Eam, cūm verbis tū factis
 castigasset (de horto enī deturba-
 uit utrosq; cū opprobrio gravissi-
 mo) maledixit serpēti, minatus illi
 tēpus olim fore, quo mulieris semē
 caput illi imminueret: postea verō
 Dominus Deus promissionē hanc
 magnificā & benignissimā cōstituit.
 Primū, foedere per circūcisionē
 cū Abrahamo inito, & in Isaac e-
 ius filio; deinde etiā per Moysen: po-
 stremo autē per clarissimorū pro-
 phetarū oracula. M. Quid autem
 sibi vult serpentis caput, ac semen
 illud de quo loquitur Deus. A. In
 serpētis capite venenū eius cōtine-
 tur, ac vitæ & virtutis summa, quo
 fit, ut nūc caput serpentis, vniuer-
 sam

fam potentiam & regnum, aut (ut
 verius loquar) tyrannidem Dia-
 boli, serpentis antiqui, referat: se-
 men verò illud est (vbi clarissime
 nos docet Paulus) IESUS CHRISTVS
 filius Dei, verus Deus, & verus
 homo, conceptus de spiritu sancto,
 & generatus ex beatæ, puræ, inui-
 olatæq; Mariæ virginis utero &
 substantia, ac de ea sic natus & em-
 tritus est, vt reliqui infantes, nisi
 quòd ab omnis peccati contagione
 esset alienissimus.

M. Fundamenta quæ à te iacta
 sunt, omninò verissima sunt: iā au-
 tē ad eas actiōes progrediamur, in
 quibus & salus & victoria nostra,
 eōtra serpentē illū antiquū, sita est.

OL. A. Faciam, charissime præcep-
 tor. Postquam CHRISTVS Iesus
 Apосто-

Apostolis suis doctrinam hanc lætissimam, & modis omnibus diuinam, quæ Græco vocabulo *εὐαγγέλιον* nominatur, demandasset: ac postquam signis & miraculis innumeris, quibus tota eius vita fuit refertissima, idē obsignasset, verberibus tandem acriter cæsus, & vultu & verbis & sputo in faciem immisso, illusus, tandem manibus ac pedibus, clauorum impulsu, perforatis, in crucem actus est. Deinde verè mortuus est, & uerè sepultus, vt iratum humano generi patrem suauissimo sacrificio placaret, atq; morte sua eum sibi subiceret, qui mortis tenebat imperium: hoc est diabolus. quandoquidem non uiuissolum, sed mortui etiam, siue in inferno fuerint, siue in alio quocū-

S Y M B O L V M.

que loco, mortis illius potentiam
& vim fenserunt. Quibus in car-
cere existētibus (vt inquit Petrus)
CHRISTVS licet corpore morti-
ficatus, spiritu tamen viuificatus,
prædicauit. Tertio die post resur-
rexit etiam corpore viuus, & mul-
tis testimonijs præclarissimis, qua-
draginta dierum spatio, inter disci-
pulos versatus est, edens ac bibens
cum illis; in quorum conspectu nu-
be obductus, in cælum ferebatur,
aut potius supra omnes cælos, vbi
sedet hodiè ad patris dextram, fa-
ctus Dominus omnium, siue quæ
in cælo sunt, siue quæ in terrâ; Rex
regum omnium, Pontifex noster
& æternus & vnicus, vnicus aduo-
catus, vnicus mediator, & vnicus
reconciliator Dei & hominum.

Quo

SYMBOLVM.

Quoniam autem intrauit in gloriam Maiestatis suae, demisso ad nos (vti promissit) sancto suo spiritu, cecitatis nostrae tenebras illustrat, mētes nostras mouet, regit, docet, purgat, solatur ac iuuat, sic vsq; facturus, quoad mundi fabrica dissoluetur.

Ma. Video te praecipua religionis nostrae capita breuiter attigisse, ac veluti in compendioso explicasse Symbolum modò à te recitatū. Iam igitur volo de certis capitibus quaedam à te percontari.

A. Fac quod libet, mi preceptor, nam in his quae minùs intelligam, tu me poteris accuratiùs instituire: quae autem exciderunt, in memoriam reuocare, aut etiam quae parùm fideliter inhaeserint, altius

imprimere.

M. Dic portò mihi: si per mortem suam veniam consequimur peccatorum, an non ea satis erat, nisi etiam à mortuis resurgeret?

Audi. Non erat satis, si vel eius vel nostri rationem habeas. Nisi enim resurrexisset, minimè putaretur filius Dei: quo factum est, ut illud sibi dū in cruce pēderet, ab his qui viderant, exprobraretur. Dicebāt enim: Alios seruauit, seipsum non potest seruare: Descendat nunc de cruce, & credemus ei, iam autem resurgens à mortuis, ad vitæ perennitatem, diuinitatis suæ potentiam monstrauit maiorem, quàm si descendēdo de cruce mortis terrores refugisset. Mori quidē omnibus est commune, ac mortis

vincula soluere, & virtute propria
 resurgere, id vnigeniti Iesu Chri-
 sti filij Dei, auctoris vite vnici,
 proprium est. Deinde etiam neces-
 sarium fuit, vt resurgeret cum glo-
 ria, vt Dauidis & aliorum prophe-
 tarum Dei implerentur oracula
 qui predixerunt fore, vt nec cor-
 pus eius videret corruptionem,
 nec anima apud inferos relinque-
 retur. Quod autem ad nos attinet,
 nec fuisset iustificati, nec resur-
 rectionis nobis spes aliqua fuisset
 reliqua, nisi resurrexisset. vt multi-
 in locis Paulus clarissime demon-
 strat. Si enim remansisset in clau-
 stris mortis in sepultura, & cor-
 ruptione, vt reliqui homines con-
 clusus, quomodo sperassemus salu-
 tem per illum, qui seipsum non ser-

uenerit. Fuit igitur consentaneum
 & ad eam personam quam sustine-
 bat, necessarium, & ad summum
 salutis nostrae adiumentum, ut pri-
 mum CHRISTVS seipsum à mor-
 te liberaret, post autem ut nos no-
 strae salutis per resurrectionem
 eius faceret certiores. **M.** Attin-
 gisti iam, mi fili, principem cau-
 sam resurrectionis Christi, nunc de
 ascensione eius in coelos quid cen-
 seas, libera audire. Quomodo illis
 respondendum putas, qui dicunt
 fatius fuisse hinc in terris maneret
 nobiscum, ut scilicet gubernaret
 ac regeret nos praesens, siquidem
 praeter alias causas credibile est, a-
 morem populi erga suum principem,
 bonum praesertim & benignum, per
 praesentiam suam fieri alicuiorem.

A Res quas faceret praesens, id est,
 si coram nobiscum uersaretur, eas
 omnes absens facit, regit, tueri,
 corroborat, defendit, corripit, pu-
 nit, corrigit, & reliqua omnia facit,
 quae talem decet principem, aut e-
 tiam Deum ipsum: omnia inquam,
 siue quae ad necessitatem, siue quae
 ad utilitatem, siue quae ad honorem
 & commodum nostrum spectent.
 Ad haec autem Christus non sic, ut
 multi arbitratur, huic mundo ab-
 sens est: Nam tametsi corporea illi-
 us moles hinc à nobis sublata sit,
 est tamen diuinitas eius nobiscum
 perpetuò praesens, etiam si oculorū
 istorum aspectui non sit subiecta.
 Res quae incorporeae sūt, corporis
 organo nō possūt apprehēdi. Quis
 unquē suam apertius animam uidet?

nullus. At quid nobis præsentiū?
 quid cuiq; proquinquius aia sua?
 Quæ spiritalia sunt, non viden-
 tur nisi oculo spiritus. CHRISTI.
 igitur diuinitatem qui in terris vi-
 dere vult, aperiat oculos, non cor-
 poris, sed animi, sed fidei, & vide-
 bit præsentem, quem oculus non
 vidit. Videbit præsentem, & in me-
 dio eorum, vbicunq; sint duo vel
 tres congregati in nomine eius: vi-
 debit præsentem nobiscum vsq; ad
 consummationem sæculi. Quid
 dixi? Christū videbit præsentem:
 Imò & videbit & sentiet in seip-
 so inhabitantem haud aliter, ac ani-
 mum suum propriū: habitat enim
 ac residet in animo ac corde eius,
 qui suam omnem collocat in eo fi-
 duciam.

Ma. Optimè. At nostra confessio
est in caelos eum conscēdisse, illud
igitur dic quomodo intelligēdū sit

An. Vulgò de eo dici solet: qui
celsū aliquem gradum aut digni-
tatem obtinuerit, quod ascendit
& promouetur in altum locum,
altam sedem aut gradū, quia mu-
tauit conditionem, quodq; iam re-
liquis sit honoratior. Sic porro
CHRISTVS ascendit, quemadmodū
prius descēdebat: descendebar au-
tem à summa gloria ad summam
ignominiam, nempe ignominiam
serui & crucis: atq; ita postea ascen-
debat à summa ignominia ad sum-
mam gloriam, ad eam nimirū quā
habuit prius: & ascensus eius in
caelum, imò supra omnes caelos,
ad thronū usq; Dei. Ratione iustis-

firma constare debet, vt scilicet ad
 humilitatis & ignominiae propor-
 tionem, gloria & maiestas respon-
 derent: hoc scribens ad Philippen-
 ses, docet nos Paulus, Factus est o-
 bediens vsq; ad mortem, mortem
 autem crucis, propter quod & De-
 us illum in summam extulit subli-
 mitatem, & dedit illi nomen quod
 est supra omne nomen, vt in nomi-
 ne Iesu omne genu se flectat, cæ-
 lestiū, terrestrium & infernorum.
 Tametsi autem cælos iam conscen-
 derit, diuina tamen sua natura ac
 spiritu semper in Ecclesia præsens
 exit, vsq; ad orbis dissolutionem.
 Inde tamen non efficitur, vt nobis
 corpore sit præsens, cū alia diuini-
 tatis eius ratio sit, & humanitatis
 alia. Hec enim est creata, illa incre-
 ata

ata: hæc in aliquo cæli loco, illa autem sic ubiq; est, vt cælum & terram impleat. Id autem vt similitudine fiat illustrius, Nulla res Christum verius adumbrat sole. est enim imago lucis ac splendoris Christi propria. Sol cælum semper occupat, eundem tamen dicimus mundo præsentem. Nam absq; lumine nihil vnquam cuiquam præsens est, id est, non videtur, implet enim sol lumine suo res omnes. Sic Christus supra omnes cælos eleuatur, vt sit præsens omnibus, vtque, Paulo teste, impleat omnia. Quod autem ad corporeâ Christi hic in terris præsentiam attinet (si magna paruis componere licet) sic Christi corpus præsens est nostræ fidei, vt sol cum cernatur præ-

sens

sens est oculo, cuius corpus tamen
 corporaliter oculum non contin-
 gat, atq; hîc in terris præsens præsenti
 adsit, tamen corpus solis præsens
 est visui, etiam reluctante interval-
 li distantia : Sic CHRISTI cor-
 pus, quod in gloriosa eius ascensio-
 ne nobis sublatum est, quodq; re-
 liquit mundum & ad Patrem a-
 biit, ore nostro abest, etiam cum
 sacrosanctum corporis & sangui-
 nis eius sacramentum ore nostro
 excipimus: fides tamen nostra ver-
 satur in coelis, ac intuetur solem il-
 lum iustitiæ, ac præsens præsenti in
 cælis haud aliter illi adest, ac visus
 adest corpori solis in cælis, aut sol
 in terris visui. Quemadmodum
 autem sol lumine suo adest rebus
 omnibus, sic etiam & CHRISTVS
 di-

S Y M B O L I V M.

diuinitate sua : non tamen potest
lumen solis ab eius corpore sepa-
rari, neque porrò diuinitas Christi
ab eius immortali corpore. Sic er-
gò CHRISTI corpus adserendū
est in vno cæli loco, & diuinitas
eius vbique, vt nec de eius diuinita-
te corpus faciamus, nec de illius
corpore Deum.

M. Video, mi fili, te neuiquam
ignarum, quomodò rectè dicatur,
CHRISTVS corpore absens, &
spiritu præsens: Porro hoc vnum à
te scire volo, cur ità Christus Do-
minus noster oculorum nostrorū
aspectu subtrahitur, atq; ex ascen-
sione eius in coelum quid capimus
commodi?

Au. Illius rei præcipua causa fuit,
vt ea à nobis falsa tolleretur opinio
que

SYMBOLVM.

Quæ aliquando Apostolos ipse te-
 nuit: quod scilicet Christus inter
 nobis cōspicius regnaret, haud
 aliter, ac reliqui Reges ac Satra-
 pæ mūdi. hunc in nobis errorem
 voluit extinctum, ac de regno eos
 magis sublimia cogitare: que res
 propterea sibi potior visa est, quia
 magis ad nostrum commodum &
 utilitatem spectabat, vt regnum
 aliquod erigeretur, cuius funda-
 menta in fide nostra iacerentur.
 Quapropter necessarium fuit, vt
 nobis ab omni sensu corporeo sub-
 traheretur, vt ea ratione fides no-
 stra & excitata, & exercitata sit,
 ad intuendum moderationem &
 prouidentiam eius, qui corporeis
 non cernitur oculis. Cum autem
 si rex non alicuius regionis vnus,
 verum

verum etiā & cæli & terre, vtrius-
 rum pariter & mortuorum, con-
 sultissimum fuit, vt clam sensibus
 nostris, regnum suum administra-
 ret: si enim oculorum sensibus sub-
 iiceretur, oportuit eum nunc in
 cælum erigi, nunc in terram de-
 primi: nunc in hanc regionem, nunc
 in aliam migrare, atq; ita vt prin-
 cepe qui spiam terrenus, huc atque
 illuc negotiorum varietate traher-
 retur. Non enim poterat omnibus
 vnā adesse prefens, nisi corpus illu-
 us sic abiret in diuinitatem, vt vbi-
 q; aut in quamplurimis locis simul
 esset, quod Euryches & consensu
 læcine heretici, senserunt. Si verò
 in eodem momento temporis vbi-
 que omnibus prefens adesses, iam
 non esses homo, sed spectrum: nec

corpus habuisset verum, sed im-
 ginarium: Ex qua re mille conti-
 nuò nascerentur errores, quos om-
 nes, corpore integro in cælum eue-
 cto, sustulit. Regnum interim &
 Remp. suam, id est Ecclesiam, cum
 summa sapientia & virtute admi-
 nistrat, ipse incòspicuus. Homini
 est humana quadâ ratione respub-
 lica moderari, CHRISTI autem
 & Dei, diuina. Quicquid autem à
 me hactenus dictum est, mediocrem
 duntaxat particulam eius utilitatis
 continet, quam à subiecto in cæ-
 lum CHRISTI corpore capimus.
 Sunt enim plura quæ dici possunt
 ex quibus fructus colligitur am-
 plissimus. Ante omnia autem non
 potest taceri hoc, tanta & tam am-
 pla esse beneficia, quæ nobis à mor-

re, resurrectione, & ascensione
 cordis adferuntur, venialium
 quorum hominum auctoritate
 gloriam quousque expolieret. An ob
 dicam utrum habere fontem & spe
 riaris, de precipuis dicam, ad quos
 tamquam ad capita reliqua quousque
 referas. Dic igitur, quousque ab his
 tum etiam ab alijs tribus struatis
 onibus, duas ad nos commoditates
 proueniant, quod quousque
 fecerit, & omnia in nostram util
 itatem, & commodum fecerit, adeo
 ut perinde nostra sint, modo ut de
 firma vitasque fidei habeamus, ut si
 nos fecissemus ipse. Ipse quidem
 crucifixus est, & nos cum ipso
 crucifixi sumus, & nostra sunt pec
 cata sunt punia, & ipse mortuus est
 & sepultus, nos itidem vobis peccatis

cati nostris mortui sumus & se-
 pulti, idcirco ita, vt omnis peccato-
 rum nostrorum memoria penitus
 deleatur: Ipse resurrexit, & nos
 cum eo resurreximus, nimirum &
 resurrectionis & vitæ eius sic fa-
 cti participes, vt nobis deinceps
 mors amplius non dominetur:
 est enim idem in nobis spiritus
 qui suscitauit Iesum a mortuis.
 Postremo, vt ille conscendit cæ-
 lestem gloriam, & nos cum eo
 subleuari sumus: Vt demus ista nō
 apparere, tamen tum de huius hæc
 omnia proferentur in lucem, cum
 CHRISTVS qui est lux mundi, osten-
 det se in gloria sua, in quo felicitates
 nostre omnes sunt reconditæ:
 Ad hæc autem ab ascensione eius
 in cælum, concessa nobis sunt san-

Si spiritus dona, ut Paulus testatur abunde, Eph. 4. Alteri commoditas quam ex CHRISTI actionibus percipimus, est, quod CHRISTVS nobis in exemplum proponitur, ad quod vitam nostram omnem formemus. CHRISTVS si mortuus sit, si sepultus, pro peccato, id fecit semel: si resurrexit, si in caelum ascenderit, semel tantum resurrexit, semel tantum ascendit, iam non amplius moritur, sed vivit cum Deo, & regnat in summa glorie aeternitate. Sic si sumus nos mortui, si sepulti peccato, quomodo posthac vivemus in eodem? Si resurrexerimus cum Christo, si per spem firmam in caelo cum eo versemur, caelestes res & divinae, non terrenaes &

castigare nobis conuenire. Et quem
 admodum terreni hominibus hacten-
 us gestauimus imaginē, celestis
 deinceps imaginem gestemus: ut
 nunquam desitue CHRISTI Do-
 minus nobis benefacere, & spiritum
 suum sanctum nobis largiendo, &
 Ecclesiam suam tot praeclaris dor-
 nis ornando, ac Patrem perpetuo
 precando pro nobis, per nos ratio
 excitare debet, ut proximum om-
 ni studio iuueamus, & charitatis vin-
 culum, quantum in nobis est, tuear-
 mur: utque Christum Dominum ac
 saluatorem honoremus: non equi-
 dem impijs traditionibus & frigi-
 dis hominum inuentis, sed cultu ce-
 lesti, & reuera spirituali, quem &
 nos qui, deamus, & illum qui adici-
 piat, deceat maxime, haud aliter
 ubi
 atq

atq; ille & honorauit, & honorat
patrem: qui enim honore illum af-
ficat, honorat & patrem, cuius rei
ille ipse testis est locupletissimus.

Mo. Finem mundi scriptura sacra
consummationē & perfectionem
regni ac mysterij Christi, & reno-
uationem rerum omnium appellat.
Sic loquitur Apłs Petrus. 2. Pet.
3. Nos caelos nouos & terram no-
uam expectamus iuxta promissio-
nem Dei, in quibus iustitia inhabi-
tat, videtur autem rationi consen-
taneum, vt corruptio, mutabilitas
& peccatum (quibus subicitur to-
tus mundus) aliquando cessarent.
Qua verò tandem via, aut quibus
circumstantiarum rationibus ista
fient, cupio ab te audire. V. m. 10

Au. Dicam vt possum eodem A

d. iij.

po-

postolo teste, Caeli procellae in
 morem transibunt, elementa aestu-
 antia soluentur, terrae & quae in
 ea sunt opera, exurentur. quasi di-
 ceret, Mundus (vti in auro fieri
 videmus) totus igne repurgabi-
 tur, atque ad vltimam suam per-
 fectionem reducetur, quem mi-
 nor ille mundus, nimirum homo,
 imitatus à corruptione, iidem &
 mutatione liberabitur. Itaque
 hominis causa, in cuius gratiam
 maior hic mundus creabatur pri-
 mum, renouatus tandem, faciem
 induet multo cum iucundio-
 rem, tum pulchriorem. *(subiungit autem)*
 M. Deinde autem quid superest?
 A. Vltimum & generale iudi-
 cium. Veniet namq; Christus, ad
 cuius vocem mortui omnes resur-
 gent

gent, & anima & corpore integri,
 atque in throno maiestatis sue re-
 sidentē videbit totus mundus: post
 excussionē autem conscientie cu-
 iusq; extrema sententia pronuncia-
 bitur. Tunc temporis filij Dei per-
 fectē possidebunt regnū illud im-
 mortalitatis & eterne vite, quod
 illis preparatum fuit ante iacta fun-
 damenta mundi, & regnabūt cum
 Christo in æternū. Impij verō qui
 non crediderunt, abijciētur in
 ignem eternum, destinationi diabo-
 lo & angelis eius. In quoq; ni 2335
 M. Abundē dictum est: a se de re-
 surrectione mortuorum. Iam de
 Ecclesia sancta superest ut dicas:
 de qua quid sentias nimis velle
 audire. Audi. Dicam apertē
 que scripturae facti sunt explicat.

& copiose. Antequàm cælum & terrâ creasset Dominus Deus, regnum quoddam sibi pulcherrimū, & Remp. sanctissimam habere decreuit, eam Apostoli & Maiores nostri qui græcè scripserunt ~~ἐκκλησίαν~~ ^{ἐκκλησίαν} appellauerunt: in hâc adscripsit infinitam hominum multitudinem, qui omnes regi vni & supremo & vnico suo capiti subderentur, hunc nos vocamus Christum, quod perinde est, ac si vinctum dixeris. Solebant enim pontifices & Reges in populo Iudaico, ex præcepto diuino, in sua inauguratione oleo quodam materiali perfundi, qui Christum Dominum spiritu suo sancto inunctum figurabant. Ad hanc Rempub. constituendam propriè pertinent, quotquot verè

SYMBOLVM.

timent, honorant & inuocant De-
 um, profus applicantes animos ad
 sancte pieq; viuendum, & quicun-
 q; omnem spem & fiduciam in eo
 collocantes, vitam æternam beatitu-
 dinem certissime expectant. Qui
 autem sunt in hac fide firmi, erant
 ante electi & predestinati, & ad vitam
 æternam designati, quoniam mundus
 est & ordinis, aut huius creaturam
 habent in corde, inuincibilem spi-
 ritum CHRISMI, illorum fides au-
 thorem, ardens, & minime fallax
 pignus, quæ fides, sola mysteriorum
 diuinorum capax est, sola cordi pacem
 adfert, sola apprehendit salutem
 quæ est in Christo & vivit in eo.

M. Itaque spiritus solus & fides,
 etiam si dormiantur aut dixerint
 ni & omnia steterimus, omnia in

on

no.

nostram gratiam sic facient, ut sine
vlla ope nostra in celum etiam
ociosos deportabunt.

Audis. Soleo, mi Preceptor,
(doctus id à te) inter causas &
effectus discrimen ponere. Pri-
ma, præcipua & perfectissima
causa nostræ iustificationis & salu-
tis est, bonitas & amor Dei, quo
ille nos in numerum suorum ele-
ctos ante a se scripsit, quàm mundum
condiderat. Post, nobis datur, ut
predicatione Evangelij Iesu Chri-
sti vocemur, quocum infunditur
nobis spiritus domini, cuius ductu
& auspicio trahimur, ut firmam in
Deo fiduciam collocemus, & pro-
missionum eius omnium even-
tibus speremus. Eiusdem electio-
nis comes est mortificatio veteris

hominis, id est appetitus & concu-
 piscencie nostrae. Illius etiā est san-
 ctificatio nostra, amor Dei & pro-
 ximi, iustitia & innocentia vitae. at-
 que, ut summationi dicam, quicquid
 purum, sincerū, verum & bonum
 in nobis existit, aut à nobis fieri po-
 test, id totū à radice ista suauissima,
 ab isto fonte largissimo, bonitate,
 amore, electione, & proposito Dei
 sanctissimi, nascitur. Ille est causa,
 reliqua sunt effectus. Sancti tamen
 bonitas Dei, & electio, & spiritus,
 & ipse Christus, causae inter se
 coniunctae & colligatae, quae inter
 salutis nostrae principes causas pos-
 sunt numerari. Quoties igitur
 dici solet, Sola nos fide iustifi-
 cari & saluari, ita dictum est,
 quia fides, aut potius fiducia sola
 appre-

apprehendit, intelligit, & cognos-
 cit nostrā iustificationem nobis à
 Deo gratis dari, hoc est, nullis nos-
 tris meritis, sed ex gratuita gratia
 omnipotentis patris. Porro fides
 amorem gignit proximi, & actio-
 nes quæ Deo placent. Nam si vivit
 & vera sit, & spiritu sancto anima-
 ta, mater est eorū omnium quæcum-
 que bene aut dicuntur aut fiunt.
 Ex hoc brevi orationis compendio
 clarum est, unde iustificatio nostra;
 & quibus modis patetur: non e-
 nim meritorū nostrorū dignitate
 vel hæcenus electi, vel olim salva-
 tuerimus, sed per solam misericor-
 diam Dei & CHRISTI Domini
 meram gratiam, per quam ad bo-
 na opera quæ præparavit Deus, ut
 in eis ambularemus, in ipsos conditi
 sumus.

sumus. Et licet opera bona nostrā
iustificationem apud Deum mere-
ri non possunt, sic tamen fidei ad-
haerent, ut neq̃ illa sine ipsis inue-
niri possit, neq̃ bona opera extra
fidem usquā reperiantur.

Ma. Brevis hæc tractatio de fide
& operibus vehementer mihi pla-
cet, eadem enim clarissimè docet
Paulus. Potēs ne adhuc mihi de-
scribere Ecclesiā quā dicis Remp.
aut communitatem Christianam,
& eam sic mihi ob oculos ponere,
ut ab alia quavis hominum societa-
te distinctè & disertè discernatur?

Au. Experiar quomodo quam
optimè id possim prestare. Tu vis
mi precepton, si rectè intelligo, ut
certam aliquam tibi, & que videri
possit, definiam Ecclesiam.

M.

M. Hoc ipsum volo, atq; ut faci-
at, erit valde commodum.

A. Ea ecclesia non est aliud, quam
certa quaedam multitudo homi-
num, qui in quocunq; loco sint, pu-
ram & sinceram profitentur do-
ctrinam CHRISTI, idq; ea forma;
qua ab Euangelistis & Apostolis
in testamento sancto CHRISTI fi-
deliter prodita est: quiq; in om-
nibus gubernantur & reguntur
legibus, & statutis sui Regis &
Pontificis CHRISTI, in vinculo
charitatis, & præterea vtuntur e-
ius mysterijs, quæ communi vo-
cabulo, Sacramenta appellantur,
eadem puritate & simplicitate
(quod ad ipsorum naturam atque
substantiam attinet) qua vti sunt, &
nobis in scriptis reliquerunt Apo-
stoli

stoll Christi. Sunt igitur huius Ecclesie notæ, primum pura prædicatione Euangelij: deinde dilectio fraterna, è qua, vt ex eiusdem corporis membris, mutua beneuolentia nascitur. Tertio, sincera & pura obseruatio sacramentorum Domini iuxta institutum Euangelij. Postremo, correctio fraterna, & eorum excommunicatio qui vitã nolunt rectius instituere. Hanc notam sancti patres Disciplinam appellauerunt. Hæc illa est Ecclesia quæ est fundata in firma petra Iesu Christo, atq; in eius fiducia: hæc illa est Ecclesia, quam Paulus vocat columnam & firmamentum veritatis, ad hanc clauēs pertinent quibus coelum & clauditur & recluditur: id enim fit per ministerium

S Y M B O L U M.

verbi, id quod potestas ligandi soluendiq; , retinendi ac remittendi peccata proprie spectant. Quo fit, vt quisquis Euangelio in hac ecclesia praedicato crediderit, saluabitur: qui verò non crediderit, condemnabitur.

Ma. Hic libet audire quid de spiritu sancto credas.

A. Illum tertiam personam sanctissimę Trinitatis esse confiteor, & cum patri atq; filio sit equalis, ac eiusdem prorsus nature, vna cū vtroq; adorandum.

M. Cur sanctus appellatur?

Au Non tantum ob suam ipsius sanctitatem, sed quod per eum electi Dei & membra CHRISTI sancta efficiantur. Quare diuine literę illum Spiritum sanctificationis

voca-

vocarunt.

Ma. Quibus in rebus hanc sanctificationem constituis?

Au. Primum quidem eius instinctu regeneramur, & idcirco dixit Christus, oportere nos aqua & spiritu renasci. Eius deinde afflatu in filios Dei adoptamur, vnde non immerito Spiritus adoptionis est dictus. Eius luce illustramur ad intelligenda Dei mysteria: Eius iudicio condonatur ac retinentur peccata: Eius vi reprimitur & domatur Caro cum suis cupiditatibus. Eius arbitrio multiplicia dona sanctis distribuuntur: Eius denique opera corpora nostra mortalia reuiuifcent: proinde in tantorum donorum authorem non immerito credimus, etiamque colimus & inuocamus.

e. ij

Ma.

SYMBOLVM.

M. Que de spiritu sancto retulisti, satis esse arbitror. Sed id ex te audire velim, cur statim adiungitur nos credere Sanctam Catholicam Ecclesiam, & sanctorum communionem?

Audi. Duo hæc vt semper credidi, appositissime connectuntur, quoniam societates & corpora ceterorum hominum, cum artibus tum rationibus procedunt atq; gubernantur: At ecclesia, quæ coetus est vocatorum ad eternam salutem, à spiritu sancto, cuius iam mentionem fecimus, & collecta est & regitur, quod cum neq; sensu neq; luce naturæ intelligatur, iure meritoq; inter ea quæ creduntur, hoc loco positum est. Et catholica, id est vniuersalis, ideo appellatur fide-

de-

delictum collectio, quia speciali cuiuspiam loco nō est alligata: Deus enim per vniuersos fines orbis habet sui cultores, qui licet diuersitate regionum & prouinciarū sint disiecti, eiusdem tamen corporis, cuius caput CHRISTVS est, membra sunt inuicem quā coniunctissima, cōmunionemq; spiritus, fidei, sacramentorum, precū, remissionis peccatorum, & coelestis felicitatis habent, atq; dilectionis vinculo sic inter ea comparatum est, vt in nullam rem magis incumbant, quam vt sese mutuo iuuent, & in Christo vicissim aedificent.

Magister. Cum iam dictum sit de cognitione Dei & de membris eius, libet etiam aliquid audire quid sit cultus Dei.

A. Imprimis considerandum est, rectam & veram cognitionē Dei esse cultus Dei precipuum, & vnicum fundamentum cognitionem. timor fouet ac tuetur, quem sacrae literę Initium sapientię appellaue-
runt: fides autem & spes fulcra sunt & stabilimenta, quibus alia omnia prius à nobis commemora-
ta, innituntur. Porro charitas, quam dilectionem vocamus, est vinculi instar perpetui, cuius arctitudine virtutes relique omnes vnicae, fiunt auctiores. Et hæ sunt partes cultus Dei interiores, id est animi.

M. Quid habes quod de sabba-
tho dicas, aut de die festo, cuius in-
ter leges Primæ tabulæ fecisti
mentionem?

A. Sabbathum, si interpreteris,

S Y M B O L V M.

requiem significat, ad cultū & obsequium Dei solummodo institutum. Est autem eius quietis & tranquillitatis typus, quam qui in Christum credunt, obtinent. Nam fiducia quā habemus in Christo, liberat animos nostros ab omni seruilis timore legis, peccati, mortis & inferni, certiores interim nos faciens, quòd per illum placeamus Deo, quodq; nos filios & hæredes regni sui constituerit, vnde pax in corde & vera tranquillitas animi nascitur, quæ res gustus quidam est quietis illius felicissime, quam in regno Dei sumus habituri. Quæ vero in die Sabbathi geruntur, vt ceremoniæ & exercitia in cultu Dei, huius fiduciæ & quietis signa sunt & testimonia. Et CHRISTI fideles

c. iij.

sequum

æquum est diebus, qui ad sacra sunt destinati, prophanis operibus longe semotis, religioni & cultui Dei, sedulo vacare.

M. Quamnam sunt cultus illius exterioris (quem in certis quibusdam exercitijs positum aiebas) partes? & illius etiam interioris indicia?

A. Primo, docere & audire doctrinā Euangelij, deinde Cæremoniæ & Sacramentorum syn- cerus & proprius vsus: Postremo, præcationis ad Deum per Christū & nomine CHRISTI factæ, quæ quidem spiritum sanctum imper- trant, omnis veri cultus & religi- onis sinceræ authorem certissimū.

M. Dic mihi quid sit vocas sa- cramenta?

A. Sunt certæ solennes actiones,

&

& ceremoniæ à Christo institutæ,
 ut per eas beneficiorum suorum
 erga nos admoneret, & nos vicif-
 sim professionē ederemus, quod
 ex illorum simus numero, qui tali-
 um beneficiorum sumus participes,
 & qui in illo fiduciam omnem col-
 locant, quodq; nos nō pudeat nomi-
 nis Christiani, aut appellationis
 Discipulorum CHRISTI.

M. Sacramenta illa duo, Baptis-
 m⁹, & quæ à Paulo vocatur Coena
 dñi, dic fili quomodo ministrantur?

A. Qui in Christum credit, & re-
 ligionis christiani articulos profi-
 tetur, & vult baptizari, (de adul-
 tis iam loquor, nam paruulis pa-
 rentum aut ecclesie professio
 sufficere potest) hunc minister
 puta & simplici aqua intingit

c.v.

aut

aut lauet in nomine Patris & Filij
& Spiritus sancti, & precationi-
bus commendat eum Deo, cuius
Eccefig iam palam adiungitur, vt
gratiam suam illi largiatur, qua sue
professione respondeat.

M. Coenæ verò dominicæ quis
est vsus?

A. Is nimirum qui ab ipso Do-
mino nostro Iesu Christo fuit in-
stitutus. Qui, vt diuus inquit Pau-
lus, ea nocte qua tradebatur, acce-
pit panem: & postquam gratias e-
gisset, fregit, ac dixit: Hoc meum
est corpus, quod pro vobis fran-
gitur: hoc facite in mei commemo-
rationem. Ad eundem modum &
poculum, peracta coena, eis dedit,
dicens: Hoc poculum nouum te-
stamētum est in meo sanguine: hoc
faci-

DE BAPTISMO.

facite quotiescunq̃ biberitis in mei
commemorationem. Hec erat for-
ma & ratio coenæ Domini, quam
tenere & obseruare debemus, quo
memoria tanti beneficij passionis
& mortis CHRISTI conseruetur,
vt ille veniat & faciat nos post hu-
ius sæculi finem sue mensæ assidere.
M. Quam rem nobis representat,
& ob oculos ponit Baptismus?

Au. Nos esse per spiritum Chri-
sti renatos & mundatos à peccato,
quodq̃ simus membra & partes
ecclesiæ ascripti in communionem
sanctorum: Aqua enim significat
spiritum. Baptismus etiam est fi-
gura sepulture nostræ in Christo,
quodq̃ cū illo vna resuscitabimur
in noua vita, vt superius tractau-
mus, in resurrectione Christi.

Ma.

M. Qam rem significat & demonstrat nobis coena, quam celebramus in memoriam Domini?

A. Coena (sicuti paulo ante à nobis explicatur) est grata quaedam memoria mortis CHRISTI, cum panis representet corpus eius ad crucifigendum pro nobis traditi, vinum autem ponatur vice & loco sanguinis, abunde pro nobis fusi. Ac quemadmodum pane & vino vita nostra naturalis sustinetur ac nutritur, sic corpore, id est carne & sanguine Christi, anima per fidem nutritur & vegetatur ad vitam coelestem & spiritualem.

M. Quomodo ista fiunt?

A. Ista quidem fiunt occulta quadā ratione & energia spiritus, quando credimus Christum corpus & sanguini-

DOMINICA.

guinem suum pro nobis semel tradidisse in sacrificium & gratissimā victimam patri coelesti, & dū confitemur atq; agnoscimus illum pro vnico fuluatore, Pontifice, mediatore & redemptore nostro, cui debetur omnis honor & gloria.

M. Recte rem hanc omnem intelligis. Id videris velle dictum, fidem esse os animæ, quo cibum hunc plane diuinum & salutis iuxta & immortalitatis plenum, & spiritus sancti opera cōmunicatum, recipimus. Iam cum de sacramentis tractatum sit, ad reliqua cultus Dei membra transeas.

A. Faciam quod iubes. Ad diuini cultus perfectionem duo adhuc super sunt. Primum, dominus noster Iesus CHRISTVS voluit Doctores
&

D E O R A T I O N E.

& Euangelistas, id est, concionato-
 res Euangelij esse, vt scilicet vox e-
 ius perpetuo in Ecclesia sua reso-
 naret. Qui Christiani nomine cen-
 seri cupit (id quod omnes cupere
 deberent) dubitationē habere non
 potest, oportere eum cum summo
 studio, & desiderio longe arden-
 tissimo operam nauare, vt verbum
 Domini & audiat & imbibat, non
 tanquam verbum hominis cuius-
 piam, sed veluti (vt reuera est) ver-
 bum omnipotentis Dei. Deinde
 verò, quoniam omne quod bonum
 est, quòdque ab homine Christia-
 no appeti debet, nobis adsit à Deo,
 atque ab eo conceditur, propterea
 ab eo rem omnem petere debe-
 mus, atque per gratiarum actio-
 nem omnia illi accepta referre:
quę

DOMINICA.

quæ res adeò illi placet, vt sacrificij præclari loco ducat, quemadmodum prophetarum & Apostolorum testimonio est clarissimum.

M. Tunc habes formam aliquã precandi certam & propriam?

Au. Maxime. Nempe illam ipsam quam Dominus noster discipulos suos docuit, & simul cum illis reliquos Christianos omnes.

Qui aliquando rogatus vt doceret eos formam orandi, hanc eos edocuit. Quâdo oratis (inquit) dicite:

Pater noster qui es in coelis, sanctificetur nomen tuum.

Adueniat regnum tuum.

Fiat voluntas tua sicut in coelo & in terra.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Et

DE ORATIONE.

Et dimite nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Et ne nos inducas in temptationē, Sed libera nos à malo: quia tuum est regnum, potentia, & gloria in secula, Amen.

M. Arbitraris ne licere vt alia precandi forma vtamur?

A. Tametsi breui hoc compendio, quę christiano cuius expetenda sunt, abunde contineantur, non tamen in eas Christus nos hac precatione redegit angustias, vt alijs aut verbis aut orandi formis vti non liceat. Proposuit autem in hac oratione certa quaedam & præcipua capita, ad quę preces nostrę omnes referantur. Petat autē quisque à Deo iuxta præsentis necessitatem.

DE ORATIONE.

cessitatis rationem. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dicit CHRISTVS, dabit vobis.

M. Postquam autem in ea oratione nihil sit aut ambiguum aut extra propositum, libet audire quid de ea sentias.

A. Sentio quod verba prefeferunt

M. Nihil igitur hic tibi retrusum aut reconditum, nihil difficile intellectu videtur?

A. Nihil. siquidem ne CHRISTVS quidem ipse voluit, ut in ea quicquam esset aut obscurum, aut procul a capto nostro remotum, presertim cum ad omnes ex aequo pertineat, ac tam doctis quam rudibus in primis bene necessaria.

M. Proinde expone mihi paucis partes seorsum singulas.

f. i.

Aud.

DE ORATIONE.

A. Cum dicam: Pater noster qui es in cœlis, id mecum cogito, fieri non posse quin me audiat, quin preces meæ illi placeant: sum enim illi filius, (licet inutilis & minime obsequens) & ille contrà mihi est benignus Pater, ad ignoscendum & condonandum paratissimus.

M. Cur autem in cælo eum dicis? est ne in aliquo cæli certo & definito loco? Quid est quod de se ipso dicit, Ego Cælum & terram impleo? & Cælum mihi sedes est, terra autem subsellium pedum meorum?

A. De hac re superius quædam, quibus ista adiungere libet: Principiò, quoties à nobis dicitur (qui es in cælis) perinde est ac si dicas
cæle-

DE ORATIONE.

caelestis & diuinus. Nam de caelesti nostro patre cogitatio nostra sublimior esse debet, quam quae est de terreno. Et in caelis etiam ob id esse dicitur, quod in sublimi atque caelesti regione Dei, praeclara & admiranda opera se illustrius & magnificentius declarant, atque is iam in aeterna & plena felicitate esse demonstratur, cum nos adhuc in terris misere atque calamitose a patria exulemus. Deinde, quemadmodum caelum immensa capacitatis suae amplitudine omnem locum amplectitur, circumdat terram, circumdat maria, nec locus aliquis est, qui a caeli capacitae queat abscondi, quoniam omni temporis momento, rebus omnibus praesens est. Sic ex eo licet in-

f. ij. telli.

DE ORATIONE.

relligere. Deum omni in loco re-
bus omnibus adesse: Vider, audit,
moderatur res omnes, ipse existens
spiritus ab omni mortali & terre-
na conditione remotissimus, Cuius
rei testis est Hieremias Propheta:
Nō Deus de propinquo ego: (di-
cit Dominus) & non Deus de lon-
ginquo: Num abscondet se quis-
quam in latebras, vt eum videre
nequeam: Hæc oratio est valdè ef-
ficax, qua timor nobis incutitur,
ne tam latè regnantem Dominum
offendamus: quæq; adducimur, vt
certò credamus eum auditurum
nos, si quādò necessitas incumbat:
est enim & semper & in omni lo-
co presens. Hoc igitur iacto funda-
mento, & tam suauī & iucundo
ingressu prefixo, sequitur precati-
onis

DE ORATIONE.

tionis dominice prima pars, in qua
petimus, vt non solum nos, sed
quicumque etiam sunt alij, nomen
eius sancte honoremus, reueren-
tius, adoremus.

M. Quomodo hoc fit?

A. Dicam. Tum demum hoc fit,
cum omnis illis omnibus, qui no-
men deorum sortiuntur, siue in
caelo, siue in terra, siue in templis
varris figuris & imaginibus ado-
rentur, solum hunc nostrum pa-
trem agnoscamus, & precemur ve-
rū Deum & filium eius Iesum Chri-
stum quem ipse misit, & eum solu
currite integritate, & innocentia pu-
ris & infucatis precibus sollicitem.

M. Recte quidem dixisti. Perge
quæso.

A. Secundo loco petimus, vt ad-

M.

f. iij.

ueniat.

DE ORATIONE.

ueniat regnum eius. Adhuc enim non videmus res omnes Christo esse subiectas: non videmus vt lapis de monte abscissus sit sine opere humano, qui contriuit & in nihilum redegit statuum descripta à Daniele: vt petra sola, qui est Christus, occupet & obtineat totius mundi imperium à patre concessum. Adhuc non est occisus antichristus, quo fit, vt nos desideremus et precemur, vt id tandem aliquando coniungat & impleatur: vtq; solus Christus regnet cum sanctis sanctis, secundum diuinas promissiones: vtq; uiuat & domine- tur in mundo, iuxta sancti Euange- lii decreta, non autem iuxta tradi- tiones & leges hominum, & vo- luntatem Tyrannorum mundi.

DE ORATIONE.

M. Paxit Deus, ut regnum eius
adueniat quam citissime.

A. Porro cum filiorum sit, ut ad
patrum voluntatem vitam inueni-
ant, non autem e contra, ut patres
ad filiorum voluntates se deflectat
(quandoquidem voluntas nostra
plerumque affectionum titillatione,
& cupiditatum motu transiit ad
cas res peragedas, quæ omnino deo
displicent) ratione consentaneum
est, ut e caelestis patris nutu totum
pedeamus, utque diuino illius impe-
rio nos penitus subiiciamus. quare
hanc ob causam precamur, ut nos
omnes mortales non aliter filius
mandatis firmis audientes, quam
sol & luna & reliquæ stellæ cele-
stes, quæ cum suis motibus & per-
enni agitatione, tum in cælestibus

DE ORATIONE.

terram radijs illustrando perpetuo
 diuinam voluntatem exequuntur
 aut veluti caelestes Angeli & care-
 ri diuini spiritus illi per omnia ob-
 temperemus qui omnem dant ope-
 ram ad diuina iussa sedulo adim-
 plenda. Deinde petere nos docet
 à caelesti Patre panem nostrum
 quo significat non cibum modo
 verum etiam res alias omnes ad vi-
 tam tuendam conseruandam & ne-
 cessarias vt Deum solum intelliga-
 mus esse authorem rerum omniū
 qui efficit & vt crescant & vt abun-
 dent terrae prouentus. Quam ob-
 rem par est vt cum solum precibus
 compelleremus qui (iuxta Davidis
 oraculū) omnia & pascit & crescit.

M. Sunt qui hunc locum intelli-
 gant de pane cuius meminit Chri-
 stus

DE ORATIONE.

Iuan. sexto. id est. de vera co-
 gnitione & gustu CHRISTI. pro
 nobis nati & mortui. quo fidelis
 animi pascitur. In causa autem cur
 sic colligant. est Gregum quod hic
 legitur vocabulum *ἀσκήσις*. quod
 videri voluit exprimere supernatu-
 rale. spirituale. celestem & diuin-
 num. Hunc sensum non reicio. po-
 test enim ymaginis interpretatio huius
 loco apte ac commodari. Sed Pan-
 cius vocat quotidianum. quod sub
 per rosem *πρὸς τὴν* significatur.
 A Panem sane quotidianum pen-
 timus qui nobis persequens adit &
 comitans. insidens. ut finem & mo-
 dum suum. delectatio & gula
 infatigabili imponens. ne alioquin
 esset. *ἐν τῇ* *ἐν τῇ* *ἐν τῇ* loquitur
 ut de castitate sollicitus. quoniam

DE ORATIONE.

crastinus dies curam habebit sup-
 plius: adueniet enim non sine suo
 incommodo & sollicitudine: quare
 rationi consentaneum non est, ut
 dies unus malū alterius aggrauet,
 satis namque erit id quotidie pete-
 re, quod pater noster benignissi-
 mus paratus est quotidie imparti-
 re. Sequitur quinta petitio, qua pa-
 trem precamur, ut nobis dimittat
 debita & delicta quę cōmissimus.
 Hęc certe petitio est vehementer
 necessaria, cum nemo viuamorta-
 lium immunes à peccato. Hic igitur
 fiducia omnis nostra habenda
 est, hic crīsta demittenda, hic pre-
 candus est pater noster clementis-
 simus, ut in gratiam & amore Iesu
 Christi filij sui & charissimi & oble-
 quissimi, innumerat nobis officia

con-

DE ORATIONE.

condonet, remittat, ac de libro peni-
tens deleat. Memores autē nos hic
interi esse decet pacti nobis cō Deo
initi, siquidē petimus, vt Deus itā
nobis remittat peccata nostra, vt
hīs qui nos offenderint, ipsi re-
mittimus. Prōinde necessarium est
vt ignoscamus, vt remittamus
omnibus offēsas omnes, cuiuscun-
que aut generis sint, aut conditio-
nis. Si remiseritis hominibus er-
rata sua, remittet nobis pater no-
ster celestis errata nostra.

M. Si hæc itā fierent, mi fili, non
tot lites, non tot contentiones, non
aut tot aut tam graues discordiæ,
inimicitie, atque odia inter homi-
nes hodiā grassarentur, nunc autē
dum quisquam sic sibi placet, vt ne
tantillum de suo iure velit discede-

re

DE ORATIONE.

re, siue de honore loquaris, siue
de opibus, siue de re alia quauis: ne
raro solet vsu venire, vt & opes &
honores, & vitam ipsam vnâ amit-
tant, nec non fauorem diuinum &
aeternam gloriam à se prorsus re-
pellant atque auertant. Te autem, mi
fili, neu fugere debet præceptum
CHRISTI, neq; quod docet Paulus,
ne sinas te vinci à malo, id est, ne si-
nas te aliorum offensa cò adduci,
vt malum malo rependas, imò vin-
ce bono malum, nempe benefaci-
endo illi, qui tibi male fecit: atque
eum benigne tractando, qui hoste
se tibi præbuerit cui acerbissimû.
Perge porro ad sextam petitionem.
Aud. Pergam vt iubes, libenter.
Quandoquidem igitur debiles &
infirmi, & mille periculis, mille

ten.

DE ORATIONE.

tentationibus expositi, ad succum-
bendum faciles, ad cedendum pa-
rati, occasionibus quibusvis etiam
lenissimis, vel hominibus malitia
instructis, vel concupiscentiae &
appetitioni propriae, vel tandem
serpenti astuto & malitioso, id est
diabolo, oramus Patrem, ne nos
in tales difficultates aut periculum
adducat, neque in ipso discrimine
deserat, quin si eo verum sit, ut pri-
us nos de imminente malo & dia-
boli machinis (authoris & princi-
pis omnis mali) eripiat, quam pror-
sus in exitium precipitemur. Ha-
bes iam paucis, venerando prae-
ceptor, nisi quid inter narran-
dum exciderit, quae à te mihi sunt
tradita.

M. Quia tuum est regnum, poten-
tia

DE ORATIONE.

tia & gloria in sæcula. Amen.

Cur ista periodo voluit Christus nostras preces absolui?

A. Partim vt certā nostram fiduciam testaremur obtinēdi omnia ea quæ ante postulauimus. Nihil enī est quod is dare vel non possit, vel non sit, si ex fide rogetur, qui cuncta regit & gubernat, qui omnia potest, quiq; infinita gloria est ornatus. Hæc vbi de Deo patre nostro commemoramus, nullus in animo dubitationi relinquitur amplius locus, qua suspicemur nos repulsam esse passuros. Partim nobis ipsis ostendimus ita dicendo, quā sit consentaneum ab vno Deo petere cū nullus citra eum tam illustri gloria tui geat, adeo latè regnet, atque tantarum sit virium, vt vel ei ob stare

DECLARATIONE

obstare possit, quin pro sua voluntate largiatur quaecumque decreuerit vel iam nobis ab ipso donata, valeat auferre. Nullumque malum nostrum vis adeo magnum est, quod eius incredibili vi, gloria, & sapientia, non sit à nobis propulsandum.

M. Probo breuem hanc tuam qualemcunque declarationem, mi fili, nec videtur omissum quicquam quod dictum oportuit. Interim tamen hoc vnum addere libet: Summa & precipua res quae in prece requiritur, est, ut extra omnem dubitationem firmiter credamus, Deum patrem nostrum id quod petimus daturum, modo nec sit inutile nobis qui accipiamus, nec indignum illo qui det: nam qui non est certus sed dubius, non putet

DEVORATIONE.

putet se quicquam à Deo impetra-
 rum, iuxta Iacobi sententiam.
 Imò video, chare fili, quā diligen-
 ter & studiose applicasti animum
 ad ea, quæ à me tibi proposita sunt,
 quamq; piè & sanctè de vero Dei
 cultu, deq; mutuis in proximum
 officijs cogites. Superest, vt de-
 inceps vitam sic instituas tuam,
 ne cognitio hæc planè cælestis &
 diuina, in te torpeat, ac périnde
 iaceat atq; in carnis tumultu, inani-
 mis & mortua. Imò fac, vt totus
 pijs hifce studijs continenter ac
 sedulo incumbas, & viues non in
 hac solum præfenti vita, verùm
 etiam infutura, quæ multò quàm
 hæc præfens, & melior est & bea-
 rior: habet enim pietas promissio-
 nem, non in hac vita solum, sed e-

tiam

tiam in futura, iuxta sententiam
 Pauli. Opere pretium igitur est, ut
 pietatem sedulo sectemur, quæ vi-
 am planè nobis ad cælum aperit,
 si modò eò aspirare velimus. Pie-
 tatis autem primum officium est
 (quod à te quàm optimè iam est
 explicatum) cognoscere Deum
 solum, & solum eum appetere ut
 summum bonum, timere ut Do-
 minum, amare & venerari ut Pa-
 trem, vnà cum filio eius seruatore
 nostro Iesu Christo. Hic ille est qui
 nos & genuit & regenerauit: hic
 demum ille est, qui principio dedit
 & vitam & animam, qui ruetur,
 qui saluat, qui vitæ nos beat æter-
 nitate. Huic pietati prorsus contra-
 ria est impietas: Superstiuo vero
 & hypocrisis imitantur quidem eam

C A T E C H I S M V S.

& præferunt, quum longiffimè
 tamen ab omni pietate discrepent:
 atq; ideo vt pestes & venena anime
 & salutis noſtre hoſtes immaniſſi-
 mos, euitare debemus: proximum
 verò pietatis officium, hominem
 quemuis, veluti fratrem diligere.
 Nam ſi Deus nos omnes in initio
 creauerit, ſi nos pascat & regat, ſi
 deniq; habitationis noſtre in immenſa
 hac mūdi fabrica cauſa ſit & pa-
 rens, non poteſt Fratris nomen nō
 aptiſſimè nobis conuenire, adeoq;
 tanto arctiori inuicem vinculo eri-
 mus colligati, quanto propius ad
 Chriſtum accedamus, qui eſt fra-
 ter noſter, primogenitus & natu-
 maximus: quem qui non nouit, qui
 non tenet, reuera iniuſtus eſt, & in
 populo Dei locum non habet. Ille
 enim

enim radix & fundamentum est
omnis equitatis & iusticie, & mēti-
bus nostris naturales quasdam prę-
ceptiones instillauit. Fac idē inquit
alteri, quod tibi vis fieri: caue igitur
ne quicquam illi facias, quod
non libenter ipse patiaris. Semper
ex proprio ingenio atq; sensu me-
tue alienum. Si pati iniuriam du-
rum & graue sit, si quod tibi facit
alius, iniquum videatur, transfer
idem iudicium in personam pro-
ximi quod in te sentis, & videbis
te non minùs iniquè facere si noc-
as alteri, quàm alij faciunt qui tibi
nocuerint: si hñc pedem foruiter fi-
gerimus, si hñc omni studio nitere-
mur, ipsum teneremus innocentie
fastigium. Siquidem gradus pri-
mus est, nulli offensionem præbe-

re: proximus, cunctos quantum in nobis est, iuuare: id si minùs poterimus, saltem omnibus benè velle & precari. Tertius, qui horum omnium summus & perfectissimus habetur, est etiam inimicis benè facere, qui nos iniurijs afficiunt.

Cognoscamus igitur nosmetipsos, tollamus quæ in nobis sunt vicia, atq; in eorum loco virtutes plantemus: non aliter quàm Agricole, qui primum, spinas, tribulos, ac viciosas herbas ex agris suis incultis & neglectis auferre & penitus eradicare solent: deinde verò, bona & frugifera semina vndiq; dispergunt, & terre visceribus iniiciunt, quæ tempore bonas fruges producant: eundē in modum & nos agamus: Imprimis enim operam de-

CATECHISMVS.

mus, vt prauas & vitiosas cupi-
ditates tollamus penitus e menti-
bus nostris, postea autem mores
sanctos, & Christianis pectoribus
dignos, inseramus. Qui si rore ver-
bi diuini spergantur & fovean-
tur, siq; calore foueantur, spiritus
caelestis fructum, haud dubie, pro-
feret vberissimum, immortalitati,
& beatæ vitæ, quam Deus per

CHRISTVM, electis suis, an-
te iacta fundamenta mundi,
preparauit. Cui sit
omnis honor &

gloria.

A M E N.

Catechismi finis.

Articuli, de quibus

BVS IN SYNODO

Londinensi, Anno Dom. M. D. LII.

ad tollendam opinionum dissensionem,

& consensum uetere religionis firmandum, inter Episcopos & alios eruditos vi-

ros conuenerat: REGIA

authoritate in lucem

editi.

De fide in Sacrosanctam

Trinitatem.

VIVUS EST VERUS DE-
us, eternus, in-
corporeus, im-
partibilis, impas-
sibilis, immensae
poten-

ARTICVL I.

potentiæ, sapientiæ, ac bonitatis;
creator & conseruator omnium;
tum visibilium tum inuisibilium.
Et in vnitate huius diuinæ naturæ
tres sunt personæ, eiusdem essen-
tiæ, potentiæ, ac æternitatis, Pater
Filius, & Spiritus sanctus.

*Verbum Dei, uerum hominem
esse factum.*

Filius, qui est uerbum Patris,
in utero beatæ Virginis, ex illi-
us substantia naturam humanam
assumpsit, ita ut due nature, diuina
& humana, integrè atq; perfe-
ctè, in vnitate personæ fuerint
inseparabiliter coniunctæ, ex qui-
bus est vnus CHRISTVS, ve-
rus Deus & uerus homo, qui ue-
rè

2.

g. iij.

re

ARTICVLVS.

re passus est, crucifixus, mortuus
& sepultus, vt patrem nobis recō-
ciliaret, essetq; hostia non tantum
pro culpa originis, verum etiam
pro omnibus actualibus homi-
num peccatis.

De descensu Christi ad Inferos.

3. Quemadmodum CHRISTVS
pro nobis mortuus est & sepul-
tus, ita est etiam credendus ad
inferos descendisse. Nam corpus
vsq; ad resurrectionem in sepul-
chro iacuit, Spiritus ab illo emis-
sus, cū spiritibus qui in carcere sue
in inferno detinebantur, tunc, illis
q; prædicauit: quemadmodum
testatur Petri locus.

Resur-

Resurrectio Christi.

Christus verè à mortuis resurrexit, suumq; corpus cū carne, ossibus, omnibusq; ad integritatem humanæ naturæ pertinentibus, recepit, cum quibus in cælum ascendit, ibiq; residet quoad extremo die ad iudicandos homines reuertatur.

4.

*Diuinæ Scripturæ doctrina
sufficit ad salutem.*

Scriptura sacra continet omnia quæ sunt ad salutem necessaria, ita ut quicquid in ea nec legitur nec q; inde probari potest, licet interdum à fidelibus, ut pium & conducibile ad ordinem & decorum admiscetur, attamen à quoquam

5.

ARTICVLVS.

non exigendum est, vt tanquàm articulus fidei credatur, & ad salutis necessitatem requiri putetur.

*Vetus Testamentum non est
reijciendum.*

Testamentum Vetus, quasi Nouo contrarium sit, non est repudiandum, sed retinendum: quandoquidem tam in veteri quàm in nouo per CHRISTVM, qui vnicus est mediator Dei & hominum, Deus & homo, æterna vita humano generi est proposita. Quare non sunt audiendi, qui veteres tantum in promissiones temporarias sperasse confingunt.

Symbola tria.

Symbola tria, Niceni, Arianasi,

&

ARTICVLVS.

& quod vulgò Apostolicum ap-
pellatur, omnino recipienda sunt.
Nam firmissimis diuinarum scrip-
pturarũ testimonijs probari possunt

Peccatum Originale.

Peccatum originis non est (vt fa-
bulantur Pelagiani, & hodiè Ama-
baptiste repetitur) in imitatione A-
dami sitũ, sed est vitium & depra-
uatio naturæ cuiuslibet hominis
ex Adamo naturaliter propagati:
quæ sit, ut ab originali iusticia, quæ
longissimè distet: ad malum sua na-
tura propendeat, & caro semper
aduersus spiritum concupiscat: unde
de in vnoquoque nascentium, iram
Dei atque damnationem meretur.
Manet etiam in renatis hæc nature
depravatio, quæ sit, vt affectus car-
nis

ARTICULI.

nus, græce *ὁπρὸς τὰς ἀρετὰς*, quod alij
sapientiam, alij sensum, alij affe-
ctum, alij studium vocant, legi Dei
non subiiciatur. Et quanquam re-
natis & credentibus nulla propter
CHRISTVM est condemnatio,
peccati tamen in sese rationem ha-
bere concupiscentiam fatetur A-
postolus.

De libero arbitrio.

9. Absque gratia Dei, quæ per
Christum est, nos præueniente vi-
velimus, & cooperante dum volu-
mus, ad pietatis opera facienda, quæ
Deo grata sint & accepta, nihil va-
lemus.

De Gratia.

10. Gratia Christi, seu spiritus san-
ctus, qui per eundem datur, cor
lapi-

ARTICVLVS.

lapideum aufert, & dat cor carne-
um. Atq; licet ex nolentibus quæ
recta sunt, volentes faciat: & ex
volentibus praua, nolentes reddat,
voluntati nihilominus violentiam
nullam infert. Et nemo hac de cau-
sa, cum peccauerit, seipsum excusa-
re potest, quasi nolens aut coactus
peccauerit, vt eam ob causam accu-
sari non mereatur aut damnari.

De hominis iustificatione.

Iustificatio ex sola fide, 11.
CHRISTI, eo sensu quo in Homelia
de iustificatione explicatur, est cer-
tissima & saluberrima christiano-
rum doctrina.

Opera ante iustificationem.

Opera quæ sunt ante gratiam
Christi 12.

ARTICULI.

CHRISTI, & Spiritus eius afflatū,
cum ex fide Iesu CHRISTI non
prodeant, minimè Deo grata sunt.
Neq; gratiam (ut multi vocant) de
congruo, merentur: Imo cum non
sint facta ut Deus illa fieri voluit
& præcepit, peccati rationem ha-
bere non dubitamus.

Opera Supererogationis.

13. Opera quæ Supererogationis ap-
pellant, non possunt sine arrogan-
tia & impietate prædicari: nam il-
lis declarant homines non tantum
se Deo reddere quæ tenentur, sed
plus in eius gratiam facere quam
deberent: cum apertè Christus,
dicat, Cum feceritis omnia quæ-
cunque præcepta sunt vobis, dici-
te: Servi inutiles sumus.

Nemo

ARTICULI.

*Nemo præter Christum, est
sine peccato.*

CHRISTVS in nostræ naturæ 14.
veritate, per omnia similis factus
est nobis, excepto peccato, à quo
prorsus erat immunis, tū in carne
tum in spiritu. Venit, vt agnus abs-
que macula esset, qui mundi pec-
cata, per immolationem sui semel
factam, tolleret: & peccatum (vt
inquit Ioannes) in eo non erat. sed
nos reliqui etiam baptizati, & in
Christo regenerati, in multis ta-
men offendimus omnes: & si dixe-
rimus quia peccatum non habe-
mus, nos ipsos seducimus, & veri-
tas in nobis non est.

ARTICULVS.

De peccato in spiritū sanctum.

15. Non omne peccatum mortale post baptismum voluntariè perpetratum, est peccatum in spiritum sanctum & irremissibile: proinde lapsis à baptismo in peccata, locus penitentie non est negandus. Post acceptum spiritum sanctum possumus à gratia data recedere atq; peccare, denuoq; per gratiā dei resurgere ac resipiscere. Ideoq; illi damnandi sunt, qui se quamdiu hic viuunt, amplius non posse peccare affirmāt, aut verè resipiscantibus poenitentiae locum denegant.

Blasphemia in spiritum sanctum.

16. Blasphemia in Spiritum Sanctum est, cum quis verborum
Dei

ARTICULI.

Dei manifestè perceptam veritatem, ex malitia & obfirmatione animi, conuitijs insectatur, & hostiliter insequitur. Atq; huiusmodi, quia maledicto sunt obnoxij, gravissimo sese adstringunt sceleri. Vnde peccati hoc genus Irremissibile à Domino appellatur, & affirmatur.

De prædestinatione & electione.

Prædestinatio ad uitam, est æternum Dei propositum, quo ante iacta mundi fundamenta, suo consilio, nobis quidem occulto, constanter decreuit eos quos elegit ex hominum genere, à maledicto & exitio liberare, atq; ut vasa in honorem efficta, per Christum ad æternam salutem adducere; vnde qui tam præ-

h.i.

claro

ARTICVLII.

claro Dei beneficio sunt donati, illi
spiritui eius, oportuno tēpore ope-
rante, secundum propositum eius
vocantur: vocationi per gratiam
parent: iustificantur gratis: adop-
tantur in filios: vnigeniti I E S U
C H R I S T I imagini efficiuntur
conformes: in bonis operibus san-
ctē ambulant: & demū ex Dei
misericordia pertingunt ad sem-
piternam felicitatem.

Quemadmodum prædestinati-
onis & electionis nostræ in Chri-
sto pia cōsideratio, dulcis, suavis, et
ineffabilis consolationis plena est
vere pijs, & his qui sentiunt in
se vim spiritus C H R I S T I, facta
carnis, & membra quę adhuc sunt
super terram, mortificantem, atū-
mūq; ad cælestia & superna va-
pi-

ARTICVLII.

pientem, tum quia fidem nostram
 de æterna salute consequenda per
 Christum, plurimum stabilit atq;
 confirmat, tum quia amorem no-
 strum in Deum vehementer accen-
 dit: Ita hominibus securis, carna-
 libus, & spiritu CHRISTI destitu-
 tis, ob oculos perpetuo versari præ-
 destinationis Dei sententiam, per-
 niciosissimū est præcipitium, vnde
 illos diabolus pertrudit vel in des-
 perationem, vel in æquæ pernicio-
 sam impurissime vitæ securitatem
 Deinde licet prædestinationis de-
 creta sunt nobis ignota, promissio-
 nes tamen diuinas sic amplecti o-
 portet, vt nobis in sacris literis ge-
 neratim propositæ sunt: & De iuo-
 libus in nostris actionibus ea se-
 quenda est, quam in verbo Dei ha-

A R T I C V L I

bemus disertè reuelatam.

*Tantum in nomine Christi speranda
est æterna salus.*

18. Sunt & illi anathematizandi
qui dicere audent, vnumquemque
in lege aut secta quam profitetur,
esse seruandum, modò iuxta illam
& lumen nature accuratè vixerit
cum sacrae literae tantum I E S V
C H R I S T I nomen prædicent, in
quo saluos fieri homines oporteat.

*Omnes obligantur ad moralia legis
præcepta seruanda.*

19. Lex à Deo data per Moysen, licet quo
ad ceremonias & ritus, christianos
nō astrigat, neque ciuilia eius præcep-
ta in aliqua Repub. necessario reci-
pi debeant, nihilomin⁹ ab obedientia

man-

ARTICVLII.

mādatorū, quæ Moralia vocātur,
nullus quantumvis christianus, est
solutus: quare illi non sunt audien-
di, qui sacras literas tantum infir-
mis datas esse perhibent, & spiri-
tum perpetuò iactant, à quo sibi
quæ prædicant, suggeri asserunt,
quanquam cum Sacris literis a-
pertissimè pugnent.

De Ecclesia.

Ecclesia Christi visibilis, est 20.
coetus fidelium, in quo verbum
Dei purum prædicatur, & sacra-
menta quoad ea quæ necessario ex-
iguntur, iuxta Christi institutum,
rectè administrantur.

Sicut erravit Ecclesia Hierosoly-
mitana, Alexādrina, & Antioche-
na, ita & erravit ecclesia Romana,
non

ARTICVL I.

non solum quoad agenda & ceremoniarum ritus, verum in his etiam quae credenda sunt.

De Ecclesiae auctoritate.

21. Ecclesiae non licet quicquam instituire, quod verbo Dei scripto aduersetur: neque vnum scripturae locum sic exponere potest, vt alteri contradicat: quare licet Ecclesia sit diuinorum librorum testis & conseruatix, attamen vt aduersus eos nihil decernere, ita preter illos nihil credendum de necessitate salutis debet obtrudere.

De auctoritate Conciliorum generalium.

22. Generalia concilia sine iussa &

ARTICVL I.

voluntate Principum congregari
non possunt: & vbi conuenerint,
quia ex hominibus constant, qui
non omnes spiritu & verbis Dei
reguntur, & errare possunt, & in-
terdum errarunt, etiam in his quæ
ad normam pietatis pertinent:
ideo quæ ab illis constituuntur, vt ad
salutem necessaria, neq; robur ha-
bent neq; auctoritatem, nisi ostendi
possint e sacris literis esse desumpta.

De Purgatorio.

Scholasticorum doctrina de Pur-
gatorio, de Indulgentiis, de vene-
ratione & adoratione tum Imagi-
num tum reliquiarum, necnon
de inuocatione sanctorum, res
est inutilis, inaniter conficta, &
nullis scripturarum testimoniis in-
nititur,

h. iiii.

ARTICULI.

nititur, immo verbo Dei perniciose contradicit.

Nemo in Ecclesia minister nisi uocatus.

24. Non licet cuiquam sumere sibi munus publice predicandi, aut administrandi Sacramenta in Ecclesia, nisi prius fuerit ad hæc obeunda legitime vocatus et missus. Atque illos legitime vocatos & missos existimare debemus, qui per homines, quibus potestas vocandi ministros atque mittendi in vineam Domini publice concessa est in ecclesia, cooptati fuerint & asciti in hoc opus.

Agendum est in ecclesia lingua quæ sit populo nota.

25. Decentissimum est, & verbo Dei maxime congruit, ut nihil in ecclesia pub-

ARTICVL I.

publicè legatur aut recitetur lingua populo ignota, Idè Paulus fieri vetuit, nisi adesset qui interpretaretur.

De Sacramentis.

Dominus noster Iesus CHRISTVS, 26.
Sacramentis numero paucissimis,
obseruatu facillimis, significatione
præstantissimis, societatem noui
populi colligauit, sicuti est Baptis-
mus & Coena Domini.

Sacramenta non instituta sunt à
Christo vspectarentur aut circū-
ferretur, sed vt ritè illis vteremur:
& in his duntaxat qui dignè percipi-
unt, salutarem habent effectum;
Idè non ex opere (vt quidam lo-
quuntur) operato, quæ vox vtrique
gratia est & sacris licentis ignota, sic
pa-

ARTICVL I.

parit sensum minimè pium, sed admodum superstitiosum: qui verò indignè percipiunt, damnationem (vñ inquit Paulus) sibi ipsis acquirunt.

• 3. 2 Sacramenta per verbum Dei instituta, non tantùm sunt notæ professionis christianorum, sed certa quædam potius testimonia, & efficaciatia signa gratiæ, atq; bonæ in nos voluntatis Dei, per quæ inuisibiliter ipse in nobis operatur, nostram q; fidem in se non solùm excitat, verùm etiàm confirmat.

Ministorum malicia non tollit efficaciam institutionum diuinarum.

27. Quamuis in ecclesia visibili, bonis mali sint semper admixti, atq; interdum ministerio verbi & sacramento

ARTICVLVS

mētorum administrationi presint,
tamen cū non suo sed Christi no-
mine agant, eiusq; mandato & au-
thoritate ministrent, illorum mi-
nisterio vti licet, cū in verbo Dei
audiendo, tum in Sacramentis
percipiendis: nec per illorum ma-
litiā effectus institutorum Chri-
sti tollitur, aut gratia donorum
Dei minuitur quoad eos, qui fide
& ritē sibi oblata percipiunt, quæ
propter institutionem CHRISTI
& promissionem efficacia sunt, si-
cet per malos administrantur.
Ad Ecclesiæ tamen disciplinam
pertinet, vt in eos inquiratur, accu-
senturq; ab hīs, qui eorum flagitia
nouerint, atq; tandem iusto con-
uicti iudicio, deponantur.

De

ARTICULI.

De Baptismo.

28. Baptismus, non est tantum signum professionis ac discriminis nota, qua Christiani à non Christianis discernuntur, sed etiam est signum regenerationis, per quod, tanquam per instrumentum, recte Baptismum suscipientes, Ecclesiae inseruntur, promissiones de remissione peccatorum atque adoptione nostra in filios Dei per Spiritum Sanctum visibilibiter obsignantur, fides confirmatur, & vi divinae invocationis, gratia augetur. Mos Ecclesiae baptizandi parvulos & laudandus est, & omnino in Ecclesia retinendus.

De

De Cœna Domini.

Coena Domini non est tantum 29.
 signum mutuae beneuolentiae chri-
 stianorum inter sese, verum potius
 est sacramentum nostrae per mor-
 tem Christi redemptionis. Atque
 adeo ritè, dignè & cum fide su-
 mentibus, panis quem frangimus
 est communicatio corporis Chri-
 sti: Similiter poculum benedictio-
 nis, est communicatio sanguinis
 CHRISTI.

Panis & vini transubstantiatio
 in Eucharistia, ex sacris literis pro-
 bari nō potest, sed apertis scriptu-
 re verbis aduersatur, & multarum
 superstitionum dedit occasionem.

Quum naturæ humanæ veritas
 requirat, vt vnus eiusdemq; homi-
 nis

ARTICVLII.

nis corpus in multis locis simul esse non posset, sed in vno aliquo & definito loco esse oporteat, idcirco CHRISTI corpus, in multis & diuersis locis, eodem tempore, praesens esse non potest. Et quoniam, vt tradunt Sacrae literae, CHRISTVS in caelum fuit sublatus, & ibi vsq; ad finem seculi est permansurus, non debet quisquam fidelium carnis eius & sanguinis Realem & Corporalem (vt loquuntur) praesentiam in Eucharistia vel credere vel profiteri.

Sacramentum Eucharistiae ex institutione CHRISTI non seruabatur, circumferebatur, eleuabatur, nec adorabatur.

De vnica

*De unica Christi oblatione
in cruce perfecta.*

Oblatio Christi semel facta, perfecta est redemptio, propitiatio, & satisfactio pro omnibus peccatis totius mundi, tam originalibus quàm actualibus: neque præter illam unicā est ulla alia pro peccatis expiatio. Vnde Missarum sacrificia, quibus vulgò dicebatur, sacerdotem offerre Christum in remissionem poenæ aut culpæ pro viuis & defunctis, figmenta sunt, & perniciosè imposturæ.

30.

*Cælibatus ex uerbo Dei
præcipitur nemini.*

Episcopis, presbyteris & diaconis non est mandatum ut cælibatū voueant

31.

ARTICULI.

voueant: neq; iure diuino coguntur matrimonio abstinere.

Excommunicati uitandi sunt.

32. Qui per publicam Ecclesiæ denunciationem ritè ab vnitate ecclesiæ præcisus est & excommunicatus, is ab vniuersa fidelium multitudine, donec per poenitentiam publicè reconciliatus fuerit, arbitrio Iudicis competentis, habendus est tanquàm Ethnicus & Publicanus.

Traditiones Ecclesiasticæ.

33. Traditiones atq; cegremonias eadem, non omnino necessarium est esse vbiq; , aut prosus consimiles: nam & variæ semper fuerunt, & mutari possunt pro Regionum &

& morum diuersitate, modo nihil
contra Dei verbum instituitur.

Traditiones & ceremonias ec-
clesiasticas, quæ cum verbo Dei
non pugnant, & sunt autoritate
publica institutæ atque probatæ,
quisquis privato consilio, volens
& data opera publicè violauerit,
is vt qui peccat in publicum ordi-
nem ecclesiæ, quique lædit auctori-
tatem magistratus, & qui infirmo-
rum fratrum consuetudines vulnerat,
publicè, vt ceteri timeant, arguen-
dus est.

Homilie

Homilie

Homilie

Homilie

Homilie

Homilie

Homilie

omnibus amplius edam continent;
 quare populo diligenter, expedit,
 clareq; recitanda sunt.

De libro Precationum & ca
 remoniaru Ecclesie Anglicanae
 35.

Liber qui nuperrime authorita-
 te Regis & Parliamenti Ecclesie
 Anglicanae traditus est, continens
 modum & formam orandi, & sa-
 cramenta administrandi in ecclesia
 Anglicana: Similiter & libellus
 eadem authoritate editus De or-
 dinatione ministrorum ecclesie,
 quoad doctrinae veritatem, pñ
 sunt, & salutari doctrinae evangelij
 in nullo repugnant sed congruunt,
 & eandem non parum promouet
 & illustrent: atque ideo ab omni-
 bus ecclesie Anglicanae fidelibus

A R T I C U L I.

membris, & maxime à ministris
verbi, cum omni promptitudine
animorum & gratiarum actione
recipiendi, approbandi, & populo
Dei commendandi sunt.

De civilibus Magistratibus.

Rex Angliæ est supremum caput
in terris, post cuius situm, eccle-
siæ Anglicanæ & Hibernicæ
Romanus Pontifex nullam habet
iurisdictionem in hoc regno Angliæ.
Magistratus civilis est à Deo ordi-
natus atq; probatus, quamobrem
illi non solum propter iram, sed e-
tiam propter conscientiam obedi-
endum est.

Leges civiles possunt christianos
propter capitalia & gravia crimina
morte punire.

ARTICVLII.

Christianis licet ex mandato magistratus arma portare, & iusta bella administrare.

Christianorum bona non sunt communia.

37. Facultates & bona christianorū non sunt communia, quoad ius & possessionem, vt quidam anabaptiste falso iactant: debet tamen quisque de his que possidet, pro facultatum ratione, pauperibus elemosinas benigne distribuere.

Licet christianis iurare.

38. Quemadmodum iuramentum vanū & temerariū à Domino nostro Iesu Christo & ab apostolo ei⁹ Iacobo, christianis hominibus iurdictū esse fatemur, idē christianam reli-

ARTICVLVS

religionem minimè prohibere con-
semus, quin iubente magistratu,
in causa fidei & charitatis, iurare
liceat, modò id fiat iuxta prophe-
tæ doctrinam, in iustitia, in iudi-
cio & Veritate.

*Resurrectio mortuorum
nondum est facta.*

Resurrectio mortuorum non ad 39.
huc facta est, quasi tantum ad a-
nimam pertineat, qui per CHRIS-
TUM gratiam à morte peccatorum
excitetur, sed extremo die, quor-
um ad omnes qui obierunt, expectan-
da est: tunc enim vita defunctis (ut
scripturæ manifestissime testan-
tur) propria corpora, carnes & os-
sa restituentur, ut homo integer,
prout vel rectè vel perdite vixerit
i. iij. iuxta

iuxta sua opera, siue premia siue
poenas reportet.

*Defunctorum animæ neq; cum corp
poribus intereunt, neq; otiose
dormiunt.*

40. Qui animas defunctorum præ
dicant vsque ad diem iudicii absq;
omni sensu dormire, aut illas asse
runt vnâ cum corporibus mori, &
extrema die cum illis excitâdas, ab
orthodoxa fide, quæ nobis in sacris
litteris traditur, prorsus dissenti
unt.

Millenarij.

41. Qui millenariorum fabulam re
uocare conantur, sacris litteris ad
uersantur, & in Iudaica deliramen
ta sese præcipitant.

Non

ARTICVL

Non omnes tandem seruandi.

Hij quoque damnatione digni 42.
sunt, qui conantur hodie pernicio-
sam opinionem instaurare, quod
omnes, quantumuis impij,
seruandi sunt tandem, cum
definito tempore à iu-
stitia diuina poenas
de admittis flagi-
tijs luerunt.

Κὸς ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς.

European Journal of Cell Biology
Volume 100, Number 1, 2003
A Wiley-Blackwell Publication

£10.